

АСАБЛІВАСЦІ АРГАНІЗАЦЫІ АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА «ХІМІЯ»

1. Рэалізацыя выхаваўчага патэнцыялу

Рэалізацыі выхаваўчага патэнцыялу вучэбнага прадмета «Хімія» будзе спрыяць адукацыйная дзейнасць, якая прадугледжвае:

вывучэнне матэрыялаў пра навуковыя адкрыцці, асобасныя якасці і заслугі беларускіх навукоўцаў;

раскрыццё сутнасці экалагічных праблем і спосабаў іх вырашэння;

фарміраванне навыкаў карэктнага і бяспечнага абыходжання з рэчывамі бытавой хіміі, неабходнымі ў паўсядзённым жыцці;

дэманстрацыю дасягненняў у развіцці хімічнай навукі і хімічнай прамысловасці Рэспублікі Беларусь, знаёмства з ключавымі прадуктамі экспарту прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь;

усталяванне міжпрадметных сувязяў хіміі з іншымі навукімі (гісторыяй, геаграфіяй, матэматыкай, фізікай);

акцэнтаванне ўвагі на важнасці хімічных ведаў у выбары прафесіі, звязанай з хіміяй, раскрыццё перспектывы дадзенага выбару на прыкладзе ўстаноў адукацыі Рэспублікі Беларусь.

У змесце вучэбнага прадмета «Хімія» на дасягненне асобных адукацыйных вынікаў у найбольшай меры арыентаваны наступныя тэмы: «Ахова навакольнага асяроддзя» (VII клас), «Акісляльна-аднаўленчыя рэакцыі вакол нас» (VIII клас), «Вада і растворы ў жыццядзейнасці чалавека» (IX клас), «Прыродныя крыніцы вуглевадародаў і іх выкарыстанне» (X клас), «Роля хіміі ў развіцці цывілізацыі», «Хімічная прамысловасць Рэспублікі Беларусь у інтарэсах устойлівага развіцця краіны» (XI клас).

2. Вучэбныя праграмы

Звяртаем увагу, што ў вучэбную праграму для X класа (базавы і павышаны ўзроўні) унесены наступныя змены:

выключана тэма «Азотазмяшчальныя арганічныя злучэнні»;

элемент зместу аб таксічнасці спіртоў выкладзены ў наступнай рэдакцыі – «Таксічнасць спіртоў, іх дзеянне на арганізм чалавека»;

скарэктывавана колькасць і змест лабараторных доследаў і практычных работ.

Са зместу вучэбнай праграмы (базавы ўзровень) выключаны элемент зместу «Гібрыдызацыя атамных арбіталей»; уключаны элемент зместу «Палярнасць сувязі», «Міжкласавая ізамерыя алкенаў з цыклаалканами», «Атрыманне бутадыену-1,3 і 2-метылбутадыену-1,3 дэгідрагалагенаваннем дыгалагенвытворных алканаў», «Атрыманне ацэтылену

дэгідрагалагенаваннем дыгалагенвытворных алканаў», «Паняцце аб кетонах».

Са зместу вучэбнай праграмы (павышаны ўзровень) выключана пытанне аб тэрмічных ператварэннях алкану; уключаны элемент зместу «Рэакцыя Прыляжаева».

3. Вучэбныя выданні

Да 2026/2027 навучальнага года перавыдадзены з улікам вынікаў доследнай праверкі, дыялогавых пляцовак, грамадскай экспертызы наступныя вучэбныя дапаможнікі:

Калевіч, Т. А. Хімія : вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі, з беларускай мовай навучання і выхавання, базавы і павышаны ўзроўні / Т. А. Калевіч [і інш.]. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2026;

Колевич, Т. А. Химия : учебное пособие для 10 класса учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования, с русским языком обучения и воспитания, базовый и повышенный уровни / Т. А. Колевич [и др.]. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2025.

Пры падрыхтоўцы да перавыдання ў змест падручніка ўнесены наступныя змены:

вучэбны дапаможнік змяшчае вучэбны матэрыял базавага і павышанага ўзроўняў;

на форзацы размешчана табліца «Перыядычная сістэма хімічных элементаў Д. І. Мендзялеева»;

уключаны праект «Арганічныя рэчывы ў нашым жыцці».

З мэтай удасканалення выхаваўчага патэнцыялу змест вучэбнага дапаможніка дапоўнены тэкстамі і заданнямі, накіраванымі на фарміраванне ў вучняў гонару за дасягненні Рэспублікі Беларусь у галіне хімічнай навукі, у хімічнай прамысловасці.

4. Вывучэнне вучэбнага прадмета ў ліцэі

Інфармацыя аб размеркаванні вучэбных гадзін для вывучэння вучэбнага прадмета «Хімія» на базавым і павышаным узроўнях размешчана на нацыянальным адукацыйным партале [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2026/2027 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. V–XI класы / Хімія.](https://adu.by/)

Звяртаем увагу на змяненне колькасці кантрольных работ: пры вывучэнні вучэбнага прадмета «Хімія» ў X **або** ў XI класах у аб'ёме 3 вучэбныя гадзіны на тыдзень (усяго 102 гадзіны ў X класе **або** 102 гадзіны ў XI класе) колькасць кантрольных работ – 4 (4 гадзіны) (замест раней прадугледжаных 5 (5 гадзін)). Рэкамендуецца праводзіць адну кантрольную

работу ў чвэрці па выніках вывучанага за дадзены перыяд аб'ёму вучэбнага матэрыялу.

5. Асобныя аспекты арганізацыі адукацыйнага працэсу (з улікам вынікаў ЦЭ, НДЯА)

Пры арганізацыі адукацыйнага працэсу па вучэбным прадмеце «Хімія» абавязковым з'яўляецца выкананне *Правіл бяспекі арганізацыі адукацыйнага працэсу, арганізацыі выхаваўчага працэсу пры рэалізацыі адукацыйных праграм агульнай сярэдняй адукацыі*, зацверджаных пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 03.08.2022 № 227 (у рэдакцыі пастановы Міністэрства адукацыі ад 01.08.2025 № 136).

Для недапушчэння ўздзеяння на вучняў небяспечных фактараў неабходна выконваць правілы бяспечных паводзін пры выкарыстанні вучнямі рэактываў, прыбораў, абсталявання ў адпаведнасці з пунктам 46 Правіл бяспекі.

Настаўнік, на якога ўскладзены абавязак па арганізацыі і выкананні работы па навучанні ў вучэбным кабінёце хіміі, павінен:

забяспечыць выкананне патрабаванняў бяспечнага захоўвання, прымянення і знішчэння хімічных рэактываў згодна з пунктамі 54–60 Правіл бяспекі;

забяспечыць знаходжанне на бачным месцы наглядных дапаможнікаў па пажарнай бяспецы і аказанні першай дапамогі.

Настаўнік хіміі ў пачатку кожнай чвэрці праводзіць навучанне вучняў правілам бяспечных паводзін у вучэбным кабінёце хіміі, а таксама правілам бяспечных паводзін перад пачаткам правядзення практычнай работы, лабараторнага доследу, дэманстрацыі і робіць пра гэта адпаведныя запісы ў класным журнале: «Навучанне правілам бяспечных паводзін» (або «НПБП») у графе «Змест вучэбных заняткаў».

Засваенне зместу вучэбнага прадмета «Хімія» прадугледжвае не толькі авалоданне вызначаным аб'ёмам хімічных ведаў, але і ўменнем устанаўліваць прычынна-выніковыя сувязі паміж асобнымі элементамі зместу, навыкамі ажыццяўлення хімічных разлікаў.

Вынікі ЦЭ 2026 года паказалі, што для павышэння якасці адукацыі пры адборы дыдактычных сродкаў навучання варта аддаваць перавагу заданням, сканструяваным на аснове комплекснага падыходу да іх зместу.

Рэкамендуецца павялічваць колькасць заданняў, пры выкананні якіх неабходна прымяняць уменні аналізаваць, класіфікаваць, абагульняць, дакладна інтэрпрэтаваць тэкст і правільна рабіць разлікі, г. зн. якія патрабуюць комплекснага прымянення ведаў (напрыклад, пры вывучэнні класіфікацыі хімічных рэакцый, хімічнай раўнавагі, зрушэння хімічнай раўнавагі, акісляльна-аднаўленчых рэакцый, хіміі раствораў, узаемасувязі паміж асноўнымі класамі неарганічных і арганічных злучэнняў).

Як паказалі вынікі ЦЭ па хіміі, на вучэбных занятках неабходна фарміраваць уменні выкарыстоўваць даведачныя матэрыялы – табліцы перыядычнай сістэмы хімічных элементаў Д. І. Мендзялеева, растваральнасці; раду актыўнасці металаў. Для папярэджання пропуску важных фактаў і дэталей у хімічным тэксце неабходна таксама працаваць над павышэннем узроўню чытацкай адукаванасці вучняў.

З мэтай павышэння практыка-арыентаванасці вучэбнага прадмета рэкамендуецца звяртаць больш увагі на прымяненне хімічных рэчываў у побыце і прамысловасці.

Звяртаем увагу, што для паспяховага вывучэння хіміі неабходна не проста шматразовае выкананне заданняў, а сістэмнае вывучэнне прадмета з апорай на веды, якія фарміруюцца ў працэсе правядзення рэальнага хімічнага эксперыменту.

Для сістэматызацыі ведаў вучняў рэкамендуецца выкарыстоўваць вучэбную праграму факультатыўных заняткаў «Паўторам хімію» для XI класа. Вучэбная праграма факультатыўных заняткаў размешчана на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Адукацыйны працэс. 2026/2027 навучальны год / Агульная сярэдняя адукацыя / Вучэбныя прадметы. V–XI класы / Хімія.](https://adu.by/Галоўная/Адукацыйны_працэс.2026/2027_навучальны_год/Агульная_сярэдня_адукацыя/Вучэбныя_прадметы.V-XI_класы/Хімія)

Для арганізацыі праектнай дзейнасці вучняў на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі з мэтай развіцця інжыерна-тэхнічнага мыслення, стымулявання цікавасці да даследчай дзейнасці і падтрымкі зацікаўленасці вучняў да атрымання інжынернай адукацыі ў Акадэміі адукацыі распрацаваны **камплекты інтэграваных міжпрадметных заданняў «Даследуем, праектуем, ствараем».**

Выкананне дадзеных заданняў дазваляе рэалізаваць STEM-падыход як пры вывучэнні вучнямі вучэбнага прадмета «Хімія», так і пры вывучэнні вучэбных прадметаў «Матэматыка», «Фізіка», «Інфарматыка», «Геаграфія». Нароўні з заданнямі па ўказаных вучэбных прадметах комплекты ўключаюць праекты тэхніка-канструктарскага і інжыерна-тэхнічнага напрамкаў. Заданні змяшчаюць апісанні праектаў і метадыкі іх выканання, якія прадугледжваюць шырокае выкарыстанне інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій.

Распрацаваныя комплекты інтэграваных міжпрадметных заданняў «Даследуем, праектуем, ствараем» размешчаны на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Праектная дзейнасць.](https://adu.by/Галоўная/Праектная_дзеінасць)

Звяртаем увагу, што ў Рэспубліцы Беларусь праводзяцца **дыстанцыйныя вучэбныя змены** па вучэбных прадметах матэматычнай і прыродазнаўчанавуковай адукацыі для падрыхтоўкі вучняў да **алімпіяд**, у тым ліку па вучэбным прадмеце «Хімія». Інфармацыя аб парадку і тэрмінах правядзення вучэбных змен, тэксты заданняў і іх відэаразбор размешчаны

ў рубрыцы «Вочна-дыстанцыйная школа алімпіяднага руху» на нацыянальным адукацыйным партале: [https://adu.by/ Галоўная / Школа алімпіяднага руху](https://adu.by/Галоўная/Школа_алімпіяднага_руху).